

PRIMORSKI DNEVNIK  
je začel izhajati v Trstu  
13. maja 1945, njegov  
predhodnik PARTIZANSKI  
DNEVNIK pa 26. novem-  
bra 1943 v vasi Zakriž nad  
Cerknim, razmnožen na  
ciklostil. Od 5. do 17. sep-  
tembra 1944 se je tiskal  
v tiskarni »Doberdob« v  
Govcu pri Gorenji Trebu-  
ši, od 18. septembra 1944  
do 1. maja 1945 v tiskarni  
»Slovenija« pod Vojskim  
pri Idriji, do 8. maja 1945  
pa v osvobojenem Trstu,  
kjer je izšla zadnja števil-  
ka. Bil je edini tiskani par-  
tizanski DNEVNIK v za-  
sužnjeni Evropi.

# primorski

## dnevnik

7096 AA  
OSREDNJA KNJIŽNICA  
S. VILHARJA  
TRG REVOLUCIJE 1 P.P. 132  
66001 KOPER

Montecchi 6 - PP 559  
740) 7796-600  
3894 PD I  
3772418  
24 maggio 1  
533382-535723  
532958  
CEDAD  
Ul. Ristori 28  
Tel. (0432) 731190  
Fax 0432/730462

Poština plačana v gotovini  
Abb. postale 1 gruppo

Cena 1.200 lir - Leto XLVIII. št. 180 (14.271)

Trst, sreda, 5. avgusta 1992

Alija Izetbegović od VS zahteval preklic embarga za prodajo orožja BiH

## Zločinski napad ostrostrelcev med pogrebom dveh ubitih otrok

Bosanskohercegovaška prestolnica tarča silovitih napadov - Polemike ob prevozu 40 otrok v Nemčijo - Srbi v BiH trdijo, da so se »prisiljeni braniti« pred muslimanskimi napadi

SARAJEVO — Vojna v BiH pre-sega vse predstave po svoji krutosti in pred zločinskimi strelci niso varni niti pogrebci. Včeraj dopoldne so v Sarajevu namreč pokopali dve nedolžni otroški žrtvi napada ostrostrelcev. Med pogrebom pa so nena-doma začele padati bombe in dve sta celo eksplodirali samo sto met-rov stran od grobov. Na pogrebce so se spravili tudi ostrostrelci in pri tem je bila hudo ranjena babica (na sliki AP) 14-mesečne deklice, ki so jo pokopali. Zaradi poškodb ji bodo morali po vsej verjetnosti amputira-ti roko. Tem slikam je bil priča cel svet, saj so mnogi snemalci s televi-zijskimi kamerami neposredno pre-našali zločinski napad. Očitno je, da so napadali krvavi napad na po-grebni spreved načrtovali.

Zaradi opozorila Glavnega štaba oboroženih sil v Bosni in Hercego-vini, da naj bi preteklo noč grozil Sarajevu najhujši napad doslej, so številni prebivalci bosensko-herce-govskega glavnega mesta noč pre-bili v zakloniščih. Na srečo nočnega napada ni bilo, zato pa je bilo toliko

huje že v zgodnjih jutranjih urah. Nekaj po osmi uri je bila razglašena nevarnost letalskega napada. Po podatkih sarajevskega Centra var-nostnih služb so srbske sile na samo središče mesta izstrelile več kot sto granat, ki so med drugim poškodo-vali muzej pri Marijin dvoru in po-slojpe republiške skupščine. Obstre-ljevali so tudi Dobrinjo, Vojničko polje, Pionirsko dolino in Olimpij-sko vas. Eksplozije se odmevale že s trga Pere Kosorića iz okolice But-mirja in od drugod. Granate so pa-dale na samo središče mesta, na Baščaršijo, in so zadele osrednjo džamijo. Domnevajo, da so bili silo-viti napadi na Sarajevo posledica koraka vodstva tako imenovane Srbske republike BiH, ki je noč po-prej razglasilo mobilizacijo. Da je bilo to nujno, je v pismu Butrosu Galiju razložil Radovan Karadžić, češ da »se morajo z vsemi silami up-reti skupni muslimansko-hrvaški ofenzivi«.

NADALJEVANJE NA 2. STRANI



## Delegacija slovenske skupščine danes v Rimu

LJUBLJANA — Danes bo na prvem uradnem obisku v Rimu delegacija slovenske skupščine, ki jo bodo sestavljali člani skupščinske komisije za mednarodne odnose Mi-haela Logar, Borut Pahor, Roberto Battelli, sekretarka komi-sije Dragica Iskranović ter Franco Juri, predsednik skup-ščinske komisije za spremlja-nje problematike beguncev.

Z odborom za mednarodne odnose italijanske poslanske zbornice in senata se bodo po-govarjali o begunski proble-matiki, predvsem o prizadeva-njih za enakopravno porazde-litev tega bremena med ev-ropske države. Govor bo tudi o ugotovitvi prijateljskih odno-sov med obema parlamentoma. Slovenska delegacija pa bo v Rimu imela tudi tiskovno konferenco.

## Novi sabor za zdaj še brez predstavnikov hrvaških Srbov

WALTER ŠKERK

ZAGREB — Srbsko letalstvo je z bombardiranjem Bosanskega in Slavonskega broda iz Hrvaške do-končno izgnalo volilno euforijo ter prebivalstvo "ljepe naše" po-novno vrnilo v dramatični vojni vsakdan. Plebiscitarna podpora Hrvatov predsedniku Franju Tudjmanu in njegovi politiki so-delovanja z organizacijo Združe-nih narodov odpira nova obzorja za miroljubno in diplomatsko reši-tev krize. Svoj petletni predsed-niški mandat bo Tudjman verjet-no začel v petek, ko bo prisegel pred predsednikom hrvaškega us-tavnega sodišča, seveda če bodo volilne komisije do takrat zaklju-čile s štejetjem glasovnic.

NADALJEVANJE NA 2. STRANI

## Enega od ugrabiteljev so aretirali, preostala dva pa sta pobegnila V Kalabriji osvobodili Paola Canaleja Odločilen je bil poseg sil javnega reda

REGGIO CALABRIA — Le dobra dva dni je trajala ugrabitelj kalabrijskega podjetnika Paola Canaleja (na sliki AP). Canaleja so osvobodili kmalu potem, ko so ugrabitelji uvideli, da se okrog njih neizogibno stiska obroč sil javnega reda. Te so v akciji angažirale okrog 400 policistov in karabi-njerjev, uporabile pa so tudi helikopterje. Prav z enega od teh so v hribovitem ob-močju Aspromonteja opazili sumljivo troj-co; eno osebo so pri tem aretirali, medtem ko sta se preostala dva uspešno izmuznila iz obroča. Aretiranec (20-letni Sebastiano Strangio) pripada družini, ki je v preteklosti bila vpletena v neko drugo ugrabitelj. Sebastianovega očeta Francesca so namreč pred leti aretirali v zvezi z ugrabitvijo pod-jetnika Giuliana Ravizze iz Pavie. Ravizzo so ugrabili septembra 1981, izpustili pa so ga šele po plačilu 2 milijard odkupnine. Mladeniča so aretirali v neposredni bližini skrivališča, kjer so pripravili Canaleja.

Skrivališče je bilo pod zemljo, zakrito pa je bilo z gosto vegetacijo. V njem so našli 6

pušk, dve avtomatski puški in številne na-boje. Takoj po uspešno izvedeni akciji je namestnik državnega pravdnika v Reggio Calabrii Roberto Pennisi pohvalil sile jav-nega reda, medtem ko je predsednik repub-like Oscar Luigi Scalfaro telefonsko čestital ministru za notranje zadeve in šefu policije.

Od leta 1946 do danes so — ob uspešnih posegih sil javnega reda — izpustili oziroma osvobodili 106 ugrabljenecv, kar je sed-mina vseh primerov. Najbolj znani ugrab-ljenci, ki so jih v zadnjih letih osvobodili, so bili Dante Belardinelli in mladoletnika Patrizia Tacchella in Augusto De Megni. Belardinellija so ugrabili maja 1989, njegov »pripor« je trajal 3 mesece. Približno toliko časa je trajala tudi ugrabitelj Patrizie in Augusta. 8-letno hčerko tekstilnega podjet-nika iz Vareseja so ugrabili spomladi leta 1990, 10-letnega vnuka bogatega podjetnika pa oktobra istega leta, izpustili pa so ga januarja lani.



## Italiji že peto zlato



Z zmago nad Nemčijo z 9:6 je Italija osvojila zlato kolajno tudi v ženskem ekipnem floretu. Giovanna Trillini (rezerva), Francesca Bortolozzi, Diana Bianchedi, Dorina Vaccaroni in Margherita Zalaffi (na sliki AP od leve) so opravile ta podvig v tej disciplini prvič v italijanski olimpijski zgodovini.

## V poslanski zbornici na predlog vlade in s široko večino Odobrili protimafijski odlok

RIM — Poslanska zbornica je sinoči sprejela vladni odlok o pro-timafijskih ukrepih; s tem je nare-dila odločilni korak za uzakonitev tega pomembnega predloga. Vladni odlok je podprla široka večina poslancev, novost je v tem, da so se silam, ki sestavljajo vlad-no koalicijo, pridružili tudi pos-lanci iz vrst PRI, Severne lige in MSI-DN. Proti so se izrekli SKP, radikalci in liberalca Biondi in Sgarbi; DSL, Rete in zeleni so se vzdržali. Podpora nekaterih opozi-cijskih sil ni bila nepričakovana, saj se je npr. misovska poslanska skupina že dlje časa zavzemala za poostreitev ukrepov za boj proti or-ganiziranemu kriminalu.

Iz prvotnega osnutka vlade so črtali nekatere člene, začeni tista, ki zadevata policijski pripor in vi-soki komisariat za boj proti mafiji. Za odpravo policijskega pripora se je izrekla ogromna večina pos-lancev, proti je bil tudi minister za notranje zadeve Mancino. Usa-da visokega komisariata pa je bila že dlje časa na nitki; omenjeno telo bo zamenjal preiskovalni pro-timafijski organizem DIA. Sprejeli so tudi ukrep, s katerim kaznujejo politike, ki prekupčujejo z glasovi.

Zaradi glasovanja v poslanski zbornici, hkrati pa tudi zaradi not-ranjih nesoglasij sporov, so na pe-

tek odložili zaključek zasedanja vsedravnega sveta Krščanske de-mokracije. V sklepnem delu bodo spregovorili vidni strankini vodi-telji kot npr. Andreotti, Gava, Martinazzoli, Segni itd. Vendar nekateri napovedujejo, da niti v petek ne bodo sprejeli pomemb-nejših sklepov; del strankine levi-ce (tj. pristaši Martinazzolija) se je namreč zavzel, da bi vsakršno od-ločitev odložili na jesenski čas.

Nedavni podpis sporazuma med vlado, sindikati in delodajalci je medtem ugodno učinkoval v bor-zi. Ta je včeraj skokovito poskočila, pričakujejo pa, da se bo ta trend nadaljeval tudi v prihodnjih dneh.

# Ko iraško vodstvo v Bagdadu ponovno trdi, da je Kuvajt le iraška pokrajina Izkrcaje ameriške mornariške pehote razkazovanje mišic Sadamovemu režimu

KUWAIT CITY — Amerika tokrat ni ponovila napake izpred dveh let, ko bi že simbolična prisotnost ameriških vojakov na kuvajtskih tleh preprečila iraško invazijo. Že dva dni so ob kuvajtski obali v teku izkrcevalni manevri ameriške mornariške pehote. Včeraj dopoldne je skoraj 2000 marincev stopilo na kuvajtska tla, nedaleč od glavnega mesta Kuwait City. Manevri so bili načrtovani še pred nedavno krizo zaradi iraškega zavračanja, da bi nadzorniki OZN v Bagdadu na ministrstvu za kmetijstvo poiskali iraške načrte o orožjih za množično uničenje. Washington pa je operacijo pospešil, saj v zadnjih dneh Bagdad ponovno trdi, da je Kuvajt le iraška pokrajina. Washingtonska administracija je najprej pomislila na omejeni zračni napad, ko pa so ugotovili, da bi taka akcija Bushu bolj škodila kot koristila za novembrske predsedniške volitve, so tak omejeni napad opustili. Vseeno pa niso smeli ostati križem rok. Bush je moral pred Kuvajtom Sadamu pokazati mišice, s tem pa mu je dal jasno vedeti, da ne bo dopustil nobene nadaljnje pustoševine.

Včerajšnje izkrcevanje je potekalo z običajno koreografijo. Najprej so mostišče zasedli elitni desantni oddelki, nato se je iz štirih ladij Tarawa, Fort Fisher, Goden in Schenectady začela prava izkrcevalna akcija. V zaporednih valovih so na obalo prispeli vojaški hoverkrafti, na katerih je bilo po 30 marincev, ki so okrepili obrambo mostišča. Sledili so jim izkrcevalni motorni čolni z mehanizacijo, amfibijski tanki in transporterji pa so kar pripluli do obale. Kot zadnje so k obali prispeli orjaške maone. Morje je bilo namreč kot nalašč za tako akcijo, saj je bilo mirno kot olje. Nad celotno operacijo pa so budno pazili jurišni helikopterji, ki so v nizkem letu nudili kritje izkrcevalnim enotam.

Dobra polovica udeležencev sedanjih manevrov je že sodelovala

v Puščavskem viharju, ko so vezniške sile strle iraško vojsko, a so se morale zaradi Bushevega ukaza ustaviti pred dokončnim zlomom Sadamovega režima.

Glasnik kuvajtskega obrambnega ministrstva, polkovnik Mohamed al Siri, je včerajšnje izkrcevalno akcijo ocenil kot »jasno sporočilo Sadamu Huseinu, da so pripravljene«. Kuvajt si seveda želi konca sedanje negotovosti in še ni odpustil Bushu, da je predčasno ustavil Puščavski vihar.

Po uspešnem izkrcaju se je mornariška pehota s svojo mehanizacijo podala 60 kilometrov v notranjost, kjer bo v prihodnjih dneh sodelovala v nadaljnjih ameriško-kuvajtskih manevrih.



Ameriški amfibijski transporterji na kuvajtski obali

(Telefoto AP)

## Splošna stavka temnopoltih uspela z njo pa se niso strinjali Zulujski

JOHANNESBURG — »Izredna zmag«, s temi besedami so predstavniki Južnoafriškega narodnega Kongresa (ANC) sinoči ocenili rezultate splošne stavke temnopoltega prebivalstva združenega v sindikatu Cosatu, ki zahteva, da južnoafriški predsednik Frederik De Klerk še pred koncem leta odpravi rasistično zakonodajo in omogoči soudeležbo pri oblasti temnopolti manjšini.

Po trditvah ANC se je stavka udeležilo 90 odstotkov temnopoltih delavcev, ki so v dveh dneh splošne stavke zaustavili južnoafriški proizvodni stroj. Tudi ta konfrontacija med levičarskim ANC in rasistično vlado v Pretoriji pa ni minila brez nasilja. ANC navaja, da je v dveh dneh stavke življenje izgubilo 27 oseb, po podatkih policije je bilo mrtvih 31 oseb. Ta neobičajni razkorak v številkah, saj so običajno številk o žrtvah

niže, če jih posredujejo oblasti, zgovorno dokazuje, da skuša ANC prikriti razsežnosti nasilja, za katerega seveda krivi »reakcionarje« iz vrst zulujske stranke Inkhata. Ti naj bi bili krivi za osem mrtvih v nizu atentatov, ki so prizadeli črnski geto Alexandra severno od Johannesburga (na sliki AP).

ANC se seveda krčevito brani obtožb, da je s svojim maksimalizmom in poskusom, da bi monopoliziral politiko temnopoltega prebivalstva v bistvu glavni krivec za sedanje nasilje. Že res, da je stranka Inkhata postala neobjavljeno orožje v rokah belopoltnih rasistov. A Zulujscem, kot nekdanjemu vladajočemu plemenu pred prihodom belcev, ni preostalo drugega, saj so pred sedanjim protislovnim zavzetstvom okusili »demokratsko prepričevanje« aktivistov ANC, ki so s silo iskali enotnje med temnopoltim prebivalstvom.



nadaljevanji s 1. strani - nadaljevanji s 1. strani - nadaljevanji s 1. strani - nadaljevanji s 1. strani

### ● Zločinski

Iz Splita so končno le uspeli z letalom v Nemčijo prepeljati 40 otrok (na sliki AP), ki so jih pred dnevi evakuirali iz Sarajeva. Otroci so noč prebili v Splitu. V Nemčiji so jih namestili v zbirnih centrih, vendar pa je celotna akcija povzročila številne polemike, oba nemška poslanca, ki sta organizirala prevoz nedolžnih otroških sirot, pa obtožujejo »kriminalne malomarnosti« pri organizaciji celotnega prevoza.



Predsednik BiH Izetbegović pa je na Varnostni svet naslovil pismo, v katerem zahteva preklic embarga na uvoz orožja. V pismu predsedujočemu varnostnega sveta tudi zahteva, da to telo ponovno razpravlja o položaju v BiH. Sedež zveze NATO, Zahodnoevropsko unijo in predsedujočega ministrskega sveta ES pa je bosensko-hercegovski predsednik seznanil s podatki o bojnem delovanju letalstva Jugoslovanske armade na širšem območju Sarajeva. Od britanskega zunanjega ministra Doug-

lasa Hurda je zahteval, naj posreduje pri vladi ZRJ. Poleg tega je član predsedstva BiH Ejub Ganić prek avstrijske televizije pozval svet, naj njegovi državi pomaga z orožjem. Ganić meni, da ima BiH zakonito pravico zaprositi mednarodno skupnost za oborožitev. Vojno v BiH je označil kot »etnični spor«. Ganić tudi zavrača kantonizacijo svoje države.

Kljub temu, da se mednarodna skupnost nikakor ne more odločiti za posege za ustavitve prelivanja krvi na tleh nekdanje Jugoslavije, pa bivši nemški zunanji minister Genscher zahteva ostrejši nadzor nad izvajanjem nafnega embarga proti Zvezni republiki Jugoslaviji. Genscher tudi zelo nasprotuje zahtevam, da bi morala Nemčija z orožjem podpreti Hrvaško. Sicer pa so v tej sosednji republiki pripadniki mirovnih sil prevzeli nadzor nad Baranjo, kar pomeni prvo stopnjo demilitarizacije vzhodnega območja ozemlja, ki naj bi bilo pod nadzorom Unproforja. Modre čelade naj bi med sprtima stranema oblikovale 10 km širok demilitariziran pas.

Iz ameriškega zunanjega ministrstva je včeraj prišlo sporočilo, da imajo ZDA podatke o taboriščih, podobnih nacističnim, v katerih mučijo Hrvate in Muslimane. Kot omenjajo, imajo informacije tudi o taboriščih pri Bosancih in Hrvatih, a o mučenju zapornikov v njih uradni Washington nima poročil. Sicer pa, kot je izjavil tiskovni predstavnik ameriškega zunanjega ministrstva, ZDA za zdaj ne nameravajo ukrepati, temveč se bodo o tem pogovorile z zaveznicami.

Britanski zunanji minister Douglas Hurd je izjavil, da so srbski oficirji posamezno odgovorni za grozodejstva, ki se dogajajo v BiH. Vodja britanske socialno-demokratske stranke pa je po vrnitvi s tridnevne obiske v Bosni in Hercegovini dejal za televizijsko postajo BBC, da

je »napočil skoraj zadnji trenutek za preprečitev tega, da bi se vojna razširila na spopad, ki bi zajel tudi Albanijo«.

Hurd prav tako opozarja na popolno razcepljenost države BiH in na to, da je le-ta v rokah lokalnih voditeljev, ki »delajo, kar hočejo«. Za srbskega predsednika Miloševića Hurd meni, da je »sposoben zaustaviti Srbe v BiH«, enako pa, po njegovih besedah, velja za hrvaškega predsednika dr. Franja Tuđmana, ki se na srbsko početje »samo odziva«.

Najnovejše vesti govorijo o tem, da naj bi vlada v Ankari začela z diplomatsko aktivnostjo, da bi mednarodno skupnost prepričala, naj sprejme bolj učinkovite ukrepe za konec vojne v BiH. Prvi korak v tej smeri naj bi bil sestanek turškega zunanjega ministra z vodilnimi francoskimi, britanskimi in ameriški diplomati ter z Butrosom Galijem. To naj bi bil odgovor na zahtevo vlade BiH za nujno pomoč zaradi nadaljevanja spopadov v tej državi.

Sicer je bilo na področju Bosne in Hercegovine v preteklih 24 urah ranjenih okrog 20, ubitih pa 35 oseb. V Sarajevu so mestne mrtvašnice prepolne, mrtve pokopujejo kar v parkih. Eden od tujih poročevalcev je dogajanja v BiH, zlasti pa v njenem glavnem mestu, označil kot »živi pekel«.(NIA)

### ● V saboru

Medtem se po hodnikih v Banjskih dvorih že pojavljajo prvi glasovi o tem, kdo bo novi hrvaški premier. Največ možnosti poznalci pripisujejo zagrebškemu podžupanu Mladenu Vedrišu, čeprav je še zmeraj marsikdo prepričan, da bo Tuđman v tej funkciji potrdil Franja Gregurića.

Nekaj pomislekov vzbuja tudi dejstvo, da državna volilna komi-

## V Cisjordaniji ubiti trije palestinski gverilci

JERUZALEM — V bližini Mehole v Cisjordaniji so včeraj zgodaj zjutraj izraelski vojaki ubili tri palestinske gverilce, ki so skušali iz Jordanije priti na zasedena ozemlja. V spopadu sta bila ranjena tudi dva izraelska vojaka.

Glasnik izraelske vojske je s tem v zvezi povedal, da je njihova vojaška patrulja ob demarkacijski liniji z Jordanije odkrila sledove gverilcev, ki so jih kmalu nato tudi izsledili in se z njimi spopadli.

Tel Aviv je za dogodek obtožil Jordanijo, ki naj bi bila po mnenju Izraela dolžna skrbeti za varnost na njeni strani demarkacijske linije. Iz izraelskih vojaških krogov so tudi sporočili, da pričakujejo nove poskuse infiltracije skupin palestinskih gverilcev.

Ivan Pregelj

## TOLMINCI

XXV.

O ddahnil se je in dejal:

»Lepo! Toda dežela bo prepadla pri teh večnih pravicah.«

Ozrl se je po zbornici, kakšen vtis je napravil. Ko je videl, da ni nobenega, je dejal:

»Prav s temi besedami sem govoril kot deželni pooblaščenec na Dunaju direktorju bančne deputacije, ko sem mu dokazoval, da ne moremo prevzeti ne jamstva ne odgovornosti za novi davek. Žal, da mi na Dunaju niso verjeli. Morda že veste, da so mi očitali celo, da stanovi sami ščujejo Tolmince, naj se davkom upirajo.«

»Che fantasia — kakšna komišljija!« se je nagnil Julij Cezar Colloredo h grofu Jakobu Antonu Coroniniju, ki je prikimal z vljudnim nasmehom.

»Pri bančni deputaciji so mi tudi očitali, da nismo ognjišnega davka pravilno odmerili,« je pravil dalje Delmestri. »Očitali so mi zlasti,« je poudaril, »da ni res, da tega davka nismo mogli poterjati, temveč, da smo imeli v sedmih letih celo prebitok v znesku 9060 gl. 25 kr.«

»To je žalitev,« je viknil vročekrvni Nikolaj Strassoldo. Delmestri je bil hvaležen za medklice z desnega krila; pričakoval je začudenja z leve.

»Žalitev!« je potrdil. »Zavrnil sem jo in ugovarjal z dokazi, da stanovi nismo nič krivi in sicer prvič: da tisti ne morejo ščuvati, ki moledujejo za odloke na Dunaju, ki bi prisilili ljudi, da bi redno plačevali; drugič: da je razdelitev davka pravilna, kar priča predloženi načrt, in tretjič, da je omenjeni prebitok 9060 gl. 25 kr. le proračunski.«

»Tako?« je vprašalo z leve. Delmestri se je zmedel in odgovoril:

»Tako vsaj se mi je tedaj spočulo od doma.«

»Tu v tej zbornici se je svojčas govorilo o dejanskem prebitku,« je dejal zopet nezadovoljnež na levi.

»Radetič!« je zašumelo na desnici. Vse glave so se obračale k možu.

Delmestri je šepetal z odbornikom Orzonom, potem je velel, naj se dvigne tisti, ki hoče pjasniti. Radetič je obsedel z medlim nasmehom na licu. Delmestri je nato mencal, da se bo pozneje ugotovilo, ali je bil tisti prebitok dejanski ali le samo proračunski. Gre sicer za ognjišni davek, seja pa se bavi z davkom na meso in vino.

Levica je mrmrala in se nekam porogljivo budila v šum. Ker pa Radetič ni govoril, se je zadeva potlačila.

Delmestri je poročal o novem davku. Ta davek da so bili dali stanovi v neobvezen zakup članu zbornice Polliniju in pozneje Formentiniju. Zaradi Tolmincev so zastali s plačevanjem banki, tako da je znašal dolg v letu 1709 od mesa 8700 gl. in 1250 gl. od vina. Te vsote stanovi banki niso še plačali, ker je tudi izterjati niso mogli. Banka je zato prekinila v novem triletju pogodbe s stanovi in prepustila davek Bandelu. Bandel izterjuje davek na svoj način, tako da prvič ogroža podeželsko premoženje, in drugič, da moti javni red pa da se od stanov zahteva, naj ga podpirajo in ga stanovi tudi

res pod pritiskom višjih odlokov morajo podpirati in tako sami pomagajo Bandelu pri njegovem razdiralnem početju. Gre pa zdaj za to, ali naj Bandel svojo pogodbo z banko obnovi za nadaljnja tri leta, ali pa naj stanovi sprejmejo kot prej pobiranje davka na meso in vino sami. Odbor predlaga, naj banka dolžne vsote stanovom in deželi spregleda. Stanovi prevzamejo izterjavo davka, a ne pod naslovom mesnega in vinskega davka, temveč kot vojno kontribucijo, ki bi jo posebej na Tolminskem pobirala tolminska gosposka.

Delmestri je bil preverjen, da je s tem svojim predlogom našel zadevi rešitev. Zbornica tudi ni takoj sprevidela, ali je načrt kaj prida ali nič. Radetič se je potopil sam vase. Komaj vidno mu je drhtelo nekaj posmeha ob ustnicah. Tedaj pa je udarilo od drugod. Javil se je Formentini.

»Vojna kontribucija,« je dejal, »ali misli gospod Delmestri pod tem imenom vojni davek?«

»Izredni, izredni,« je hitel tolmačiti Delmestri ževo in vljudno.

»Izredni ali redni. Torej vojni davek, gospodje,« je pribil Formentini. »To se pravi, da bomo namesto davka na meso in vino, ki nas spričo naših privilegijev ne zadeva, odslej vendar plačevali ta davek kot vojni, torej splošni.«

To je spoznala zdaj vsa zbornica. Levica se je smejala, desnica je bila prav zaradi tega kar besna. Delmestri je prišel v ogenj. Metal je v zbornico kar kupe proračunskih števil, govoril o zvestobi stanov do cesarja, o dobrem zgledu, ki naj ga dajo stanovi ljudstvu, o čutu za splošno korist in blaginjo. Izpoda

bijal je Formentinija, češ da je iz osebnih razlogov proti predlogu, in naj pa sam predlaga kaj boljšega. Ves utrujen je sedel.

Podglavar je vstal in miril zborujoče. Prekinil je sejo za četrto ure. Ko je zopet začel, je dejal, da je treba resnosti. Hladno je nato povedal, da je prošil za besedo Radetič. Zbornica je postala mirna. Niso marali Radetiča, ki je bil nekam tuj med njimi, a ceniti so ga morali. Bil je odločen, spodoben, ni iskal sebe. Radetič se je dvignil in rekel:

»Gospodje, če že iščemo vzrokov, ki upropaščajo deželo, iščimo jih z odprtimi očmi in dobro voljo. Saj jih pa sploh iskati ni treba, vsi jih vidimo kakor na dlani. Naše mizerije je krivo predvsem slabo deželsko gospodarstvo. Bandel s Tolminci je v našem gospodarskem življenju le dvoje pojavov, ki delata splošno bolezen le hudo očitno. Bolezen sama pa nista. Da pripomnim glede Tolmincev! Verjamem, da so preobloženi, ne verjamem pa, da so tako strašno uporni. Pač ne razumejo novih davkov, sklicujejo se na svoje stare pravice, kakor so se l. 1523 in kakor je že gospod odbornik Delmestri povedal, ki je žal zamolčal, da so se dali tedaj prav hitro pregovoriti, ko so izvedeli, da gre za splošni, za cesarski davek, ki ga morajo plačati privilegiranci in neprivilgiranci. Tako sodim jaz o Tolmincih. Glede Bandela pa tudi ne morem trditi, da bi mu mogli vsaj pravno kaj očitati. Očitamo mu kvečjemu kot človeku, da je nesmiljen in sogolten.«

Prenehal je, pogledal okoli, iskal besede in nadaljeval:

»Bodimo odkriti! Bandela smo si sami krivi: bančna deputacija mu je bolj zaupala kot nam. Tolmince navajamo v svojih poga-

janjih z banko farizejsko kot krivce, češ da ne moremo zaradi njih ustrezati banki s točnimi plačili. To banka ve. Po pravici nas ima torej za malovredne upravitelje.«

Zbornica se je budila v šum. Radetič je rastlel:

»Namesto bi svojo dolžnost storili in gledali vsaj na čast, prihajamo leto za letom z izgovori, da ne moremo plačati, dasi smo se v pogodbi zavezali, da bomo.«

»Govori za direktorja bančne deputacije,« je zaklical nekdo z desne.

»Govorim za čast in blaginjo te dežele,« je odvrnil Radetič. »Resnica je namreč, da bi bili mi banki dozdej še vedno lahko izpolnili vse, kar smo podpisali. Resnica je, da tega nismo storili, ker nismo vestno gospodarili. Imeli smo kljub Tolmincem prebitke in ne le na papirju, dejanske prebitke.«

»Dokaži!« je vzkliknil tedaj surovo Nikolaj Strassoldo.

»Dokažem, če želijo gospodje,« je menil mirno Radetič. »Imamo dejanske prebitke, ki jih brezvestno trošimo z raznimi deželnimi darovi godovnikom med nami, birmancem, ženinom in gostom, da vsaj malo potrebnih stroškov za splošno korist niti omenim ne. Gospodje! Potrkajmo se na prsi! Krivi smo! Slabi gospodarji, slabi plačniki!«

Zbornica se je burila. Levica se je delila: nekateri so se smejali, drugi so pritrjevalno vzklikali Radetiču. Nekaj jih je bilo previdno mirnih. Čutili so, da Radetič ne bije po odboru, da tepe stanove sploh. Podglavar je miril. Za silo se mu je posrečilo. Tedaj je predlagal Radetič nekako spreminjevanje Delmestrijevega načrta sledeče:

»Uredi se splošna kontribucija v znesku 12.000 gl. Stanovi izterjajo skupno 12.720 gl. vštrevši plačilo pobiračem davka. Podroben načrt naj izdela odbor s predsednikom, ali pa naj pooblasti člane iz zbornice, ki so za to najbolj pripravni.«

»Izdajalec! Kmetom nas prodaja!« je siknil vroči Nikolaj Strassoldo. Mladi Radetič je skočil k njemu:

»moj stric ne izdaja. Prekliči tel!«

»S sabljo,« je rekel oni.

»Prav!« je snel Radetič rokavico izza pasa in jo vrgel Nikolaju. Gluhi Mels je začudeno mahal z rokami, glupo je strmel zaspanski Klavdij Delmestri, ki se je prebudil. Coroniniji, Colloredi in Dornbergi so vstajali s seje, se opravičevali pri predsedniku in zapuščali zbornico. Na levi so se besedili zmerni z gorečimi, Radetičevi z onimi, ki so se prav zaradi Radetičevega predloga miselno zblížali z desnico. Sploh ni bilo moči še kaj govoriti in še kaj ugotoviti. Obupno se je prestopal podglavar za svojo mizo. Delmestri je bil precej veder. Šepetal je s Cristoforuttijem.

»Edini človek tu,« je rekel, »ki misli nekaj, je vendar Radetič. Morda, morda bo vendar uspel moj predlog. A danes ne, danes seveda še ne!«

In res je uspel, a kdaj! Koliko gorja, strahu in škode je moralo priti prej nad deželo!

Podglavar je zaključil sejo. Tegà je bil najbolj vesel stanovski davkar Simonetti. Brez računov je prišel k seji. Pobral jo je naglo. Šel je naravnost h grofu Rabatti, ki se v upravne posele ni mešal in si bil tudi to pot opravičil, da je bolan, naj ga podglavar prosti seje.

Simonetti je našel Rabatto z Vergilom v roci in mu popisal sejo. Rabatta se je razvel. Začel je hoditi po sobi gor in dol. Odslovil je Simonettija. Razmišljal je spor med plemiči. Zdajci se je udaril po čelu:

»Kako preposto vendar,« je viknil. »To je vendar jasno! Spraviti jih je treba, spraviti, Coroninije, Strassolde, Radetiče.«

Prišel je sluga in javil, da so člani akademije »Zelenega lovora« prišli. Rabatta se je dvignil kot predsednik k svoji seji, ki se je vršila nekaj bolj mirno kot stanovska v deželni zbornici...

A Radetič? Z mirnim nasmeškom je šel domov. Njegovemu nečaku pa je naslednje jutro vročekrvni Strassoldo razsekala obraz...

## Karneval

Anton grof Rabatta je bil napel za tisti predpust l. 1713 vse sile, da zbere pri sebi če moči vse domače plemstvo. Da bi napravil pustni večer tem lepši in mikavnejši, ni hranil ne s časom ne denarjem. Ko je grof hitel, da napiše do konca prav za to priliko zasnovano igro »Tolminci« v latinskem jeziku pa jo izroči gojencem jezuitskega gimnazija, da se je nauče, je grofica napravila na dan redno po pet in še več obiskov.

(se nadaljuje)



Ilustriral Klavdij Palčič















# XXV. olimpijske igre

Kljub odsotnosti poškodovane Trillinijeve zmagoslavje italijanske ekipe floretistk

## Štiri zlate »mušketirke«

Po predvčerajšnjem spornem zaključku teka na 10.000 metrov

## Usul se je pravi plaz polemik



Italijan Salvatore Antibo (prvi desno), udeleženec teka na 10.000 m, ki je v ospredju žolčnih polemik (telefoto AP)

Atleti so včeraj imeli počitek, zato pa so se toliko bolj sukali jeziki, kajti olimpijski moške so z odločitvami glede teka na 10 tisoč metrov skuhalo pravo kašo. Po diskvalifikaciji Skaha, ki je res zaljučil kot prvi, so Maročanu čast vrnilo. Po pregledu filmskega posnetka pa so zlahka ugotovili, da je bila pomoč rojaka Boudayeba povsem nepomembna. Pristavili bi lahko celo, da se je hotel Boudayeb na lastno pest izkazati, medtem ko je v resnici oviral vodeča tekača in o pomoči ni mogoče govoriti. Z odločitvijo niso bili zadovoljni Kenijci (napovedovali so bojkot teka na 5.000 m) in gotovo ne Italijani v smislu enote, ki skrbi za javno mnenje. Skoraj neizbežno je sodniška komisija poskrbela za nekaj žolčnih uvodnih člankov.

Prizadeti Antibo, ki je kljub slavi ohranil preprosto, lahko bi rekli kmečko miselnost, je sam izjavil, da si kolajne ne zasluži (bil je četrti), da pa bi jo sprejel, če bi jo dodelili na podlagi pravil. Pravila so res zapisana tako, da noben atlet ne sme na noben način pomagati drugemu. V Barceloni se objektivno ni moglo govoriti o pomoči in je zato odločitev o rehabilitaciji Skaha pravilna.

Mednarodna zveza pa si je verjetno izprašala vest in pomislila na vse tiste cirkuške mitinge, na katerih organizatorji namenoma in za masne honorarje najemajo tekače z edino nalogo, da v prvi polovici ali v prvih dveh tretjinah prog tečejo z enakomernimi ritmi, da bi duševno razbremenili glavnega junaka in ga privedli do optimalnih pogojev za postavitev morebitnega rekorda. Še noben do skrajnosti nesramen pri-

mer take pomoči ni bil kaznovan in še noben svetovni rekord ni bil zaradi tega razveljavljen. Odvzem zlate kolajne Skahu bi bila velika krivica in istočasno priznanje nedosedlosti.

Kar na teh igrah še manjka, je svetovni rekord. Na koncu bodo sicer kakega zabeležili, recimo v teku na 400 m in 100-odstotno v štafeti 4x400 m za moške. Svetovni rekordi pa so vedno težje dosegljivi. Prvič, v Barceloni ni pravih pogojev zaradi vročine in vlage. Podobno je bilo tudi v Seulu in še prej v Los Angelesu. Igre so vedno bolj same sebi namen, kot »mega« predstavi in človek kot tekmovalac izginja v plazu najrazličnejših interesov. Optimalni tekmovalni pogoji so za toliko različnih športnih vrst hkrati nemogoči. Verjetno pa v vseh športih tekmujejo v slabših razmerah, kot bi si jih tekmovalci želeli za doseganje vrhunskih rezultatov.

Bolj specializirana javnost z bolestno radovednostjo pričakuje, kdaj bo prišel na dan prvi primer dopinga iz atletskih vrst. Posebno »vroče« je v taboru ZDA, kjer letijo medsebojne obtožbe. Seveda so na udaru tisti, ki zmagujejo. Trenutno predvsem prva na 100 metrov, Gail Devers in zmagovalka sedmerboja Joyner. Obe spadata v tabor Boba Kerseeja (z njim je Joynerjeva poročena) in je na dokaj slabem glasu, ker se je že marsikdo, ki se je zatekel k njemu za tehnični nasvet, znašel pred ponudbo dopinga za boljše rezultate.

Vsekakor obstaja vtis, da so atleti iz ZDA nedotakljivi. Razlog ni morda ideološki, temveč zgolj ekonomski. Televizijska mreža iz ZDA plačuje dober del vseh stroškov za organizacijo iger in ima zato tudi svoje »pravice«. Dobro ime in čast tamkajšnjih atletov bi šla po vodi, če bi zdravniki odkrili kaj neprijetnega. Za kak kriček primer se zato raje počaka na katerega od neznatnih mitingov na Skandinaviji ali drugje v Evropi. Olimpijska slava mora biti brez madeža.

Afrika je za sedaj še v razvoju. Širi se krog atletov, ki posegajo po boljših mestih tudi v panogah, ki so bile do včeraj še na nižji kakovostni stopnji. Res so Afričani tudi atleti iz arabsko-berberskega Magreba. Med črnopoltnimi in ostalimi pa obstajajo vendarle bistvene razlike in vtis imamo, da Magreb spodjeda moč črne nega prebivalstva. Razlaga je socialne narave. Države Magreba so neprimerno bolj razvite od črne Afrike, ki je šla v nekaj letih kot politični faktor skoraj v pozabo. S prisilno pomiritvijo nekaterih njenih predelov se je večinoma končalo tudi kovanje novih idej, ki so svoje sadove obrodile tudi na športnem področju. Črnopoltni tekači se sicer pojavljajo kot gobe po dežju in prihajajo tudi iz državic, za katere le vneti zemljepisci vedo, kje ležijo. V znatnem merilu pa gre za muhe enodnevnice, ki tečejo le za kruh in so plen brezvestnih mešetarjev, ki njihov talent izkoriščajo.

Atletski program pa je dosegel komaj polovico časovnega obsega in točnejša analiza bo v tem pogledu možna le po koncu tekmovanj.

BRUNO KRIZMAN

Italija je v desetem dnevu tekmovanj na olimpijskih igrah osvojila »le« eno kolajno, vendar pa najzlahtnejše kovine. Priborila jo je ekipa floretistk, ki je v velikem finalu za prvo mesto z 9:6 premagala Nemčijo. To je prva ekipna zmaga Italijank na olimpijskih igrah v tej zvrsti sploh. Velja pa še toliko več, če pomislimo, da v ekipi ni bilo poškodovane Giovanne Trillinijeve, zmagovalke zlatega odličja med posameznicami! Odlično jo je nadomestila 23-letna Milančanka Diana Bianchedi, ki je osvojila kar štiri dvoboje, tudi odločilnega petnajstega. Dve zmagi je prispevala veteranka Dorina Vaccaroni, tri pa odlična Margherita Zalaffi, medtem ko je Francesca Bortolozzi vse svoje tri dvoboje predala Nemkam.

Afera okrog moškega teka na 10.000 vse od ponedeljka zvečer močno odmeva, novega »zagona« pa je dobila včeraj, ko je tekmovalna komisija maroškega zmagovalcu Skhadu spet vrnila zlato medaljo, kar so razni protagonisti neljubega dogodka sprejeli z različnimi reakcijami.

Vse bolj zanimivi postajajo boji v moštvenih športih. Moška košarka že ima svoje polfinaliste, med temi je po pričakovanjih tudi Hrvaška. Danes bodo na sporedu še četrtfinalne tekme odbojkarjev, Italija pa bo igrala proti neugodni Nizozemski. V ženskem hokeju na travi je tekmovanje prišlo že do odločilne faze, finalistki pa sta reprezentanci Španije in Nemčije.

Pa še to: zmagovalec tekmovalna skokov v vodo s stolpa je Kitajec Sun. Star je šele 16 let, a je kljub temu ugnal vso elito, prislužil pa si je tudi celo vrsto ocen »deset«, ki so v tej disciplini prava redkost.

## Kitajka Dan prvi primer dopinga

Tudi v Barceloni so odkrili med udeleženci iger jemanje poživil. Zdravniška komisija, ki se ukvarja z dopingom, je namreč ugotovila, da je 24-letna kitajska odbojkarica Wu Dan 31. julija pred tekmo z Nizozemsko jemala poživilo. Mlada igralka je zaradi močne utrujenosti in izčrpanosti, kot je sama priznala, brez vednosti svojega vodstva in ekipnega zdravnika, použila snov, ki vsebuje stihnin. Preiskavo so nato ponovili še v prisotnosti predstavnikov kitajske ekipe in je dala enak izid: Wu Danova je neizpodbitno jemala poživilo.

Igralka je bila, seveda, takoj diskvalificirana, zdravstvena služba kitajske reprezentance pa je dobila strog opomin, ker ni dovolj skrbela za nadzorstvo nad svojimi varovankami, pa tudi zato, ker prirediteljev ni obvestila, da je ista igralka zaradi poškodbe kolena prejela kortizon.

Stihnin je ena najstarejših snovi, ki so jih športniki uporabljali za dopingiranje. Danes pa so ga pretežno nadomestile druge, manj nevarne snovi, kajti s stihninom ni šale. To je izredno stru-

pen alkaloid, ki vzburja vse dele živčevja. V preteklosti so ga uporabljali za stimulacijo srca in krvnega obtoka, toda danes so ga tudi tukaj nadomestili s sodobnejšimi snovmi. Strihnin ustvarja namišljeni vtis povečanja telesne sile, srčnega utripa in izboljšanja vida. Toda jemanje tega poživila ima tudi hude stranske učinke in če je doza le za las prevelika, povzroča nemir, potenje, blodnje in končno smrt zaradi blokiranja dihal.

Zanimivo je, da je s stihninom povezan že prvi znani primer dopingiranja, do katerega je prišlo na olimpijskih igrah leta 1904 v Saint Louisu, kjer ga je - po lastnem priznanju - jemal ameriški maratonec Thomas Hicks. Za njim so ugotovili jemanje poživil šele leta 1956 v Mebournu, vendar zaradi nezanesljivih metod preverjanja proti jemalcem niso ukrepali. Leta 1960 je danski kolesar Knut Jensen zaradi prevelike doze poživil v Rimu umrl, švedski peterbojec Lilienvoll pa je bil prvi športnik, katerega so na olimpijskih igrah (leta 1968 v Mehiki) diskvalificirali.

## Obveljala hierarhija



BARCELONA - V košarkarskem tekmovanju se je v četrtfinalu vse izteklo po predvidevanjih. Hrvaška je celo nepričakovano visoko (98:65, polčas 41:31) nadkrilil nadigrala Avstralec s silovitim tempom v drugem polčasu. V ostalih srečanjih so do izraza prišle ustaljene hierarhične vrednosti. SND je premagala Nemčija (83:76), Brazilci pa niso presenetili prekaljenih Litovcev, ki so prepričljivo zmagali s 114:96, čeprav so »karioke« sklenile prvi del v vodstvu (48:52). »Dream Team« (na sliki AP med tekmo proti Nemčiji) pa je s 115:77 slavil proti Portoriku. Hrvati se bodo v polfinalu pomerili s SND in imajo stvarne možnosti uvrstitve v finale, medtem ko bodo Litvo »doletele« ZDA.





